

Broedende Zwarte Specht in het Noordlaarderbos

Erik Bazuin & Johan Bos

De Zwarte Specht *Dryocopus martius* wordt beschouwd als een zeer schaarse broedvogel in de provincie Groningen. Toch zijn zo ver ons bekend geen succesvolle broedgevallen gedocumenteerd. De laatste jaren werden er wel regelmatig waarnemingen van Zwarte Spechten in het Noordlaarderbos en Appelbergen gedaan. Aanleiding om de soort eens goed in de gaten te houden tijdens ons onderzoek naar broedende roofvogels en uilen in deze gebieden.

Status in de provincie Groningen

Eigenlijk is de status van de Zwarte Specht in de provincie Groningen onduidelijk, en is er onvoldoende documentatie om uit te gaan van zekere broedgevallen. In *Vogels van Groningen* (Boekema et al. 1983) staat een foto genomen door Richard Vaughan op 5 maart 1983 van een Zwarte Specht bij een nestholte in het Noorderlaarderbos. Dit is zeer verdacht, maar geen bewijs voor een broedgeval. Het Noordlaarderbos wordt genoemd in deze atlas als broedgebied (sinds 1976) zonder op details in te gaan. Ook de bossen in het Westerwolde en het Westerkwartier worden genoemd als mogelijke broedgebieden (Van den Brink et al. 1992). De resultaten van de Broedvogelmonitoring in het Noordlaarderbos in de laatste veertig jaar leverden aantallen van 0-2 territoria op, Van den Brink & Lanjouw (1984) schatten zelfs (een optimistische) 2-3 paar in 1983 voor het Noordlaarderbos, maar deze schatting is slechts gebaseerd op waarnemingen van roepende en roffelende vogels.

Aanwijzingen in 2018

Bij een controle van een bosuilkast in het voorjaar van 2018 in het Noordlaarderbos viel ons een groot ovaal gat op in een oude beuk. Na inspectie met behulp van een ladder bleek de holte leeg en wat vochtig te zijn. Toch leek het ons wel geschikt voor een boomarter of Bosuil. In hetzelfde voorjaar was er ook regelmatig een Zwarte Specht luidruchtig in het bos aanwezig. Om soortgenoten te laten weten dat ze er zijn hadden ze in het midden van het bos een dode grove den uitgekozen om te roffelen. Het roffelen is veel luider dan bij de Grote Bonte Specht en is onmiskenbaar. In 2018 is er tijdens bezoeken voor roofvogelinventarisatie nog op diverse plaatsen in het bos gezocht maar konden we

helaas geen broedplaats van deze indrukwekkende spechten ontdekken.

Situatie in het voorjaar van 2019

De Zwarte Spechten bleven aanwezig in het Noordlaarderbos en in het voorjaar van 2019 waren ze actief aan het roepen. Tijdens een inspectie van een

Roffelende Zwarte Specht, vrouw, 20 februari 2018

Foto: Erik Bazuin

Jong wachtend op voedsel, 22 juni 2019

Foto: Erik Bazuin

broedplaats van een Bosuil op 6 april 2019 (waar we en passant een volwassen vrouwtje konden vangen die vijf jaar eerder door ons als nestjong elders in het bos was geringd) viel ons oog weer op de holte die we in 2018 ontdekten. Het leek er sterk op dat er verse bouwactiviteiten waren te zien. De rand van de holte was bijgewerkt: afgeschuind om te voorkomen dat er water in het nest komt. Op 29 april is de man opnieuw bezig, nu binnen in de holte. Dit ziet er hoopvol uit!

Een verijdelde broedpoging?

Het leek er dus sterk op dat de specht plannen had om te broeden, maar op 8 mei leek het mis gegaan te zijn. Bij de controle van de nestplaats van onze bekende Bosuil blijkt het legsel beschadigd en verlaten te zijn. Slecht nieuws, predatie? Onder de nestboom van de buren, de spechten, ligt een wit ovaal ei op de grond. Onze eerste gedachte was: een ei van een Zwarte Specht. De holte blijkt leeg te zijn, en de broedpoging kennelijk mislukt. Zou er een boommarter langs zijn

geweest? Raar is wel dat het ei nog geheel intact is. Voor de grap filosoferen we over het idee het ei uit te broeden. We komen al snel tot de conclusie dat dit verstandig is en dat dit veel gaten in je huis oplevert. Pas na het broedseizoen meten we het ei en het heeft de afmeting 31.0 x 41.6 mm: te groot voor een Zwarte Specht (Cramp 1985), en wellicht een ei van een Holenduif, die misschien ook in de holte geïnteresseerd was. Dat zou goed kunnen, want op 16 maart 1983 maakte Voughan een foto van een Holenduif bij dezelfde nestholte waar de Zwarte Specht eerder was gezien (Boekema *et al.* 1983).

Toch goed nieuws!

Op 5 juni 2019 blijken er opeens een man en vrouw van de Zwarte Specht bij de holte aanwezig te zijn! Er is dus nog hoop. Vanuit een schuiltent werd het nest geobserveerd om dit mogelijke broedgeval goed te documenteren zonder de spechten te verstoren. Het observeren vanuit de schuilhut vergde veel geduld.

Soms moest er wel 2,5 uur worden gewacht op een bezoek van de specht. Leuk zijn dan de “bijvangst” in zo’n tentje, zoals ree en vos die van dichtbij te zien zijn en knarsende Wielewalen in de boomtoppen boven de hut.

Maar het geduld werd beloond. Een week later, op 11 juni, was er zelfs een jong in de holte te zien. Zowel man als vrouw kwamen voeren en er werd poep uit het nest getransporteerd. Op 22 juni was het jong al behoorlijk gegroeid en hield de omgeving goed in de gaten. Een week later, zoals verwacht, was het nest van de specht verlaten. Er lagen uitwerpselen aan de zij- en achterkant van de boom. Het jong en de ouders werden verderop nog roepend gehoord, dus het broedsel blijkt succesvol. Ook is er hoop voor het komende jaar, want op 31 augustus vonden we een nieuwe bijgewerkte nestholte.

Dankwoord

Jacob de Bruin van Natuurmonumenten wordt bedankt voor het verstrekken van de terreinvergunning voor het betreden van het Noordlaarderbos. Egbert Boekema, Klaas van Dijk en Albert-Erik de Winter willen we bedanken voor het verstrekken van relevante literatuur.

Literatuur

Boekema, E.J., P. Glas & J.B. Hulscher 1983. De vogels van de provincie Groningen.

Van den Brink, H. & R. Lanjouw 1984. Broedvogelvogelinventarisatie Noordlaarderbos 1983. De Grauwe Gors 12(1): 5-30.

Van den Brink, H., J. Furda, J. van Klinken & K. van Scharenburg 1992. Vogelatlas van Groningen.

De Bruin, J. & A. van der Spoel 2013. De Broedvogels van het Noordlaarderbos. De Grauwe Gors 41: 36-43.

Cramp, S. 1985. Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. Volume 4: Terns to Woodpeckers. Oxford.

Erik Bazuin / Poelifinario. Glimmen, email@erikbazuin.nl
Johan Bos, Groningen, ioan.bos@gmail.com